

■ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА

УДК 336.221.4

DOI: 10.37128/2411-4413-2019-7-11

ПОДАТКОВІ НОВАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ©

ГУДЗЕНКО Н.М.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування в
галузях економіки,
КОРПАНИЮК Т.М.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування в
галузях економіки,
ПЛАХТІЙ Т.Ф.,
доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування в
галузях економіки,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

Розглянуто основні характеристики діючої податкової системи, виділено її переваги та недоліки.

Досліджено системи прямого та непрямого оподаткування в Україні, виявлено та охарактеризовано їх особливості та проблеми функціонування. Визначено причини недосконалості окремих видів прямих та непрямих податків і запропоновано напрями вдосконалення механізму їх справляння з урахуванням практики європейських країн. Обґрунтовано особливості розвитку вітчизняного оподаткування з метою оптимізації податкового навантаження, зменшення податкового тиску на підприємницькі структури та з врахуванням євроінтеграційного курсу розвитку держави.

Охарактеризовано вплив змін податкового законодавства в частині ставок податків та об'єктів оподаткування на можливість збільшення дохідної частини бюджету та виконання податками функції стимулювання економічного розвитку. Узагальнено пропозиції щодо оптимізації податкової системи та зменшення податкового навантаження.

Ключові слова: податкова система, податки, платежі, податкове навантаження, податок на додану вартість, єдиний внесок, акцизний податок, податок на прибуток, пільгова система оподаткування.

Рис.: 2. Літ.: 11.

TAX INNOVATIONS AND THEIR IMPACT ON THE EFFICIENCY OF THE TAX SYSTEM

GUDZENKO Nataliya,
PhD, associate professor,
assistant professor of accounting and taxation sectors
of the economy Department

KORPANIUK Tetiana,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting
and Taxation in the fields of Economy

PLAKHTII Tetiana.
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting
and Taxation in the fields of Economy
Vinnitsia National Agrarian University
(Vinnitsa)

The main characteristics of the current tax system are considered, its advantages and disadvantages are highlighted.

The systems of direct and indirect taxation in Ukraine are investigated, their features and problems of functioning are revealed and characterized. The reasons for the imperfection of certain types of direct and indirect taxes are determined, and directions for improving the mechanism of their collection are proposed considering the experience of European countries. The peculiarities of the development of domestic taxation are substantiated in order to optimize the tax burden, reduce tax pressure on entrepreneurial structures taking into account the European integration course of the state development.

The impact of changes in the tax legislation in the part of tax rates and taxation objects on the possibility of increasing the revenue of the budget and fulfilling the functions of stimulating economic development by taxes is described. The proposals on optimizing the tax system and reducing the tax burden are summarized.

Key words: tax system, taxes, payments, tax burden, value added tax, single payment, excise tax, income tax, preferential tax system.

Fig.: 2. Ref.: 11.

НАЛОГОВЫЕ НОВАЦИИ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ

ГУДЗЕНКО Н.Н.,

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры учета и налогообложения в отраслях экономики*

КОРПАНИЮК Т.Н.,

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры учета и налогообложения в отраслях экономики*

ПЛАХТИЙ Т.Ф.,

*доктор экономических наук, доцент,
доцент кафедры учета и налогообложения в отраслях экономики
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)*

Рассмотрены основные характеристики действующей налоговой системы, выделены ее преимущества и недостатки.

Исследованы системы прямого и косвенного налогообложения в Украине, выявлены и охарактеризованы их особенности и проблемы функционирования. Определены причины несовершенства отдельных видов прямых и косвенных налогов и предложены направления совершенствования механизма их взимания с учетом практики европейских стран. Обоснованы особенности развития отечественного налогообложения с целью оптимизации налоговой нагрузки, уменьшения налогового давления на предпринимательские структуры с учетом евроинтеграционного курса развития государства.

Произведена оценка влияния изменений налогового законодательства в части ставок налогов и объектов налогообложения на возможность увеличения доходной части бюджета и выполнения налогами функции стимулирования экономического развития. Обобщены предложения по оптимизации налоговой системы и снижения налоговой нагрузки.

Ключевые слова: налоговая система, налоги, платежи, налоговая нагрузка, налог на добавленную стоимость, единый взнос, акцизный налог, налог на прибыль, льготная система налогообложения.

Рис.: 2. Лит.: 11.

Постановка проблеми. Вітчизняна система оподаткування є структурно викривленою, з надмірним непрямим оподаткуванням. Такий підхід не відповідає національній специфіці ведення бізнесу, формує підґрунтя до зловживань та викривлень у сфері оподаткування.

Серед основних інструментів державного регулювання ринкової економіки провідне місце відводиться податкам, оскільки через механізм оподаткування держава втручається в економічні відносини на макро- та мікрорівні. В процесі реалізації податкової політики визначається стратегія економічного розвитку країни, тому важливим завданням є формування ефективної фіскальної політики, яка забезпечує сприятливі умови розвитку бізнесу та стимулює інвестиційний процес при умові отримання стабільних надходжень до бюджету.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні спекти оподаткування висвітлені в працях таких вчених, як: А. Вагнер, Д. Кейнс, А. Лаффер, К. Макконнелл, Д. Міль, Ф. Нітті, Д. Рікардо, А. Сміт., П. Семюельсон. Розвиток вітчизняної податкової системи та визначення напрямів її реформування досліджувалися такими вченими як: В. Андрущенко [1], О. Василик, М. Вдовиченко, С. Онишко, В. Опарін, П. Мельник, В. Суторміна, В. Толочко [6] та ін. Проблеми оподаткування та впливу податкової системи на розвиток економіки досліджують В. Андрущенко, Я. Белінська, Л. Вдовенко, О. Гребельник, А. Кравчун, О. Подолянчук, Т. Плахтій [9], Л. Сідельникова [8]. Сфера дослідження науковців досить широка і охоплює основні тенденції та проблеми законодавчої регламентації за видами податків, можливості їх оптимізації з метою досягнення оптимального ефекту. Однак, з огляду на постійні зміни законодавства, дослідження можливостей удосконалення податкової системи не втрачають своєї актуальності.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у дослідженні основних податкових новацій та їх впливу на ефективність податкової системи, яка стимулюватиме економічний розвиток та буде сприяти легалізації бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Податки розглядаються як законодавчо визначені обов'язкові платежі, що забезпечують перерозподіл національного доходу. Платниками податків є фізичні та юридичні особи, що перераховують кошти на користь бюджетів та цільових фондів різних рівнів, забезпечуючи при цьому можливість виконання державою своїх регулятивних та соціальних функцій [1].

В Україні діє пласка система оподаткування («flat rate»), тоді як у більшості розвинених європейських країн використовують прогресивні ставки податків.

Основну частину бюджету формують податки з доходів, при цьому держава має право підвищувати процентні ставки на кожну з податкових систем.

Основним аргументом на користь прогресивного оподаткування на рівні суспільної системи є те, що дохід має спадну граничну корисність. Тобто кожна наступна гривня має для окремого випадку меншу користь, ніж попередня. Індивідуальні винятки можливі, але загалом для людини з заробітною платнею 4000 грн. додаткова тисяча матиме більший ефект, ніж для людини із заробітком 12000 грн. Серед вищих класів зростання доходів сприяє так званому «демонстративному споживанню», коли метою споживання стає не цінність певного блага, а підтвердження соціального статусу [2].

Прогресивне оподаткування має позитивний вплив на суб'єктивне благополуччя на макrorівні. Автори В. Андрущенко та Т. Тучак знаходять позитивний зв'язок між прогресивністю оподаткування та суб'єктивним благополуччям у різних країнах. Прогресивність оподаткування, яку виражено як різницю між максимальною та мінімальною податковими ставками або ж як різницю між податками, що їх сплачують індивіди, які мають дохід на рівні 167% та 67% від середнього, в обох випадках була пов'язана зі збільшенням суб'єктивного благополуччя та щоденного позитивного досвіду. Звертається увага в першу чергу на доступність суспільних благ, таких як громадський транспорт, освіта, медицина. Прогресивна система встановлює індивідуальні тарифи для різних доходів і більше податків платять ті, хто отримує більший прибуток. В умовах застосування прогресивного оподаткування суспільні блага більш доступні, що позитивно впливає на суб'єктивне благополуччя громадян, посилене відчуття їх участі в забезпеченні суспільного добробуту. Як правило, вищі податки забезпечують перерозподіл доходів і вищу якість страхування через систему соціального забезпечення (виплати допомоги по безробіттю, допомоги на дітей тощо). Країни, які використовують прогресивну систему оподаткування мають вищий рівень соціального забезпечення [1].

Основними податками, які наповнюють бюджет є [2]:

прямі податки зі ставкою 18% (податок на прибуток та доходи фізичних осіб);

непрямі податки, закладені в ціну продукції, яку ми споживаємо (акцизний податок, ПДВ).

Три податки – податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток і податок на додану вартість – забезпечують понад дві третини (у 2018 році – 70%) усіх податкових надходжень до зведеного бюджету України.

Для характеристики існуючої податкової системи варто оцінити динаміку податкових надходжень до державного бюджету. До інших бюджетних надходжень, крім податків, відносять надходження коштів НБУ, отриманого від державних та комунальних підприємств прибутку, адміністративних зборів, платежів тощо (рис. 1).

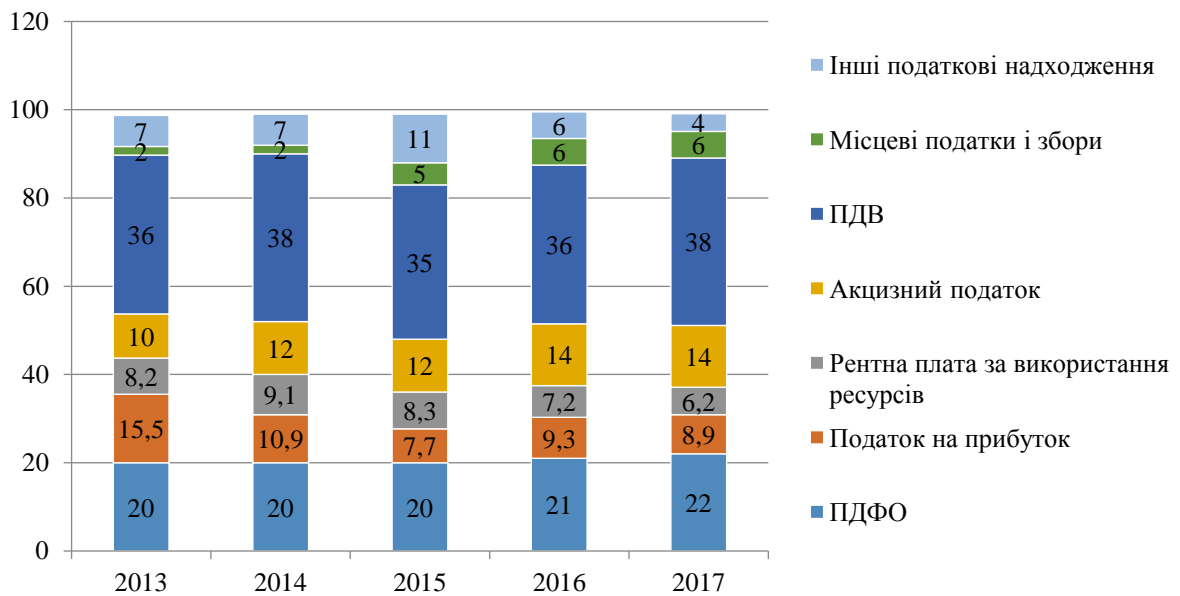


Рис. 1. Зміна структури податкових надходжень до зведеного держбюджету України

Джерело: сформовано на основі даних Держкомстату та Державної казначейської служби України [6]

Наведені на рисунку 1 дані вказують, що основний податковий тягар в Україні лягає на кінцевих споживачів через акцизний податок, ПДВ та податки з доходів фізичних осіб. Протягом 2017 року вони забезпечили 75% податкових надходжень, що в абсолютному вираженні становить 615 млрд. грн. податковий тиск на фізичних осіб посилюється після 2014 року. Для порівняння, у 2013 році частка оподаткування складала всього 67%. У структурі наповнення бюджету частка бізнесу зменшується: за 2017 рік частка податку на прибуток підприємств склала лише 8,9%, тоді як у 2013 році вона становила 15,5%. Також зменшився % рентної плати за видобуток корисних копалин до 6,2% порівняно із 8,2% у 2013 році, хоча в абсолютному вираженні частка видобутку корисних копалин не зазнала суттєвого зменшення. Із представленого графічного матеріалу можна зробити висновок про те, що основні податкові надходження забезпечують пересічні громадяни.

Зменшення податкового навантаження на бізнес автоматично означає послаблення контролю за економікою. Його головне завдання – створення сприятливих умов для залучення інвесторів, особливо іноземних, що сприятиме піднесенню економіки та рівня життя за рахунок створення нових робочих місць та зростання добробуту населення. Однак, бажаного ефекту можна не досягти і кошти для вкладення в економіку не будуть вивільнені, особливо за умови необхідності щорічного погашення державою боргів та відсотків за їх користування. За статистичними даними обслуговування боргових зобов'язань становить 10,6% від витрат бюджету за 2017 рік та становить 60% ВВП у 2018 році. На 2019 рік за прогнозами Міністерства фінансів України платежі за державним боргом в іноземній валюті становитимуть орієнтовно 9 млрд. \$.

Для ілюстрації зміни структури виплат із держбюджету суми акумульованих податків представлено на рисунку 2.

Аналіз структури видатків свідчить про те, що за період 2014-2018 рр. видатки на освіту зменшилися із 21% до 17% у 2018 році, зменшилося фінансування охорони здоров'я із 12% до 9%, соціальне забезпечення теж фінансується в процентному відношенні на 4% менше порівняно із 2013 роком. Зростання частки загальнодержавних витрат зумовлено необхідністю обслуговування державного боргу. Сукупно вони становили 166 млрд. грн. із 1056 млрд. зведеного бюджету України [3,4]. За прогнозами Мінфіну в 2019 р. загальний обсяг платежів за державним боргом України становитиме 417,4 млрд. грн. (\$14,2 млрд.), на погашення боргу необхідно витратити 272,3 млрд. грн., на обслуговування – 145,1 млрд. Платежі в іноземній валюті становитимуть приблизно \$9 млрд. У 2019 р. Україна перебуватиме на піку виплати державного боргу, тому наповнення державного бюджету є особливо актуальним на найближчих 3 роки. Для забезпечення можливості виплат потрібно оптимізувати надходження до бюджету.

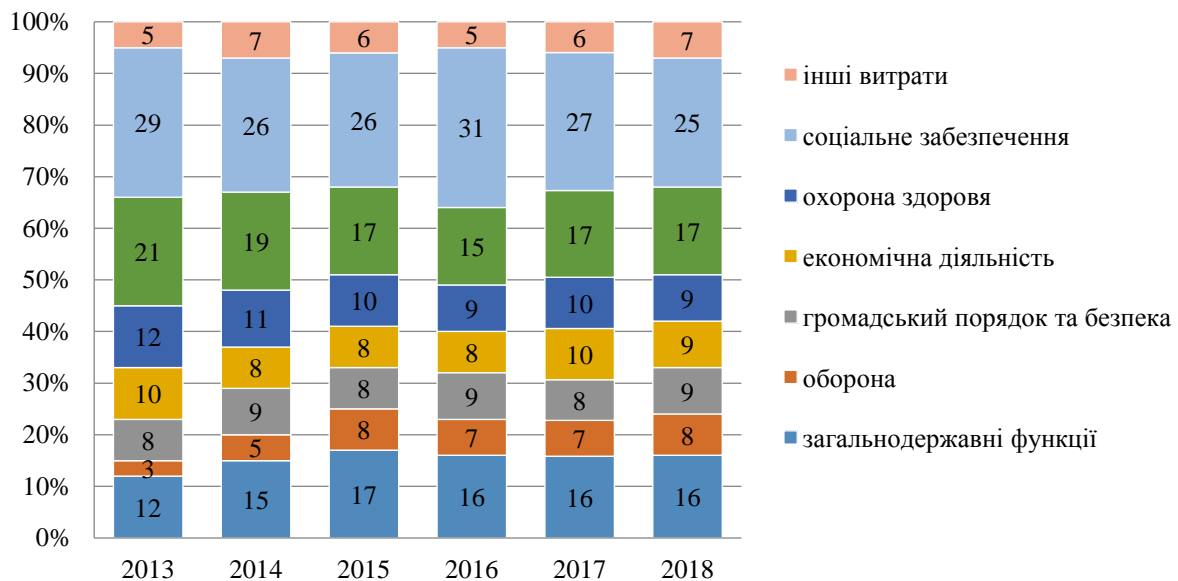


Рис. 2. Характеристика витратів державного бюджету за функціями, %

Джерело: сформовано на основі даних Держкомстату та Державної казначейської служби України

За підрахунками Українського товариства економічних свобод, середньостатистичний громадянин при середній зарплаті 10,6 тис. грн. 186 днів працює на себе, а 179 – на державу. Для дотримання вимог законодавства із отриманої заробітної плати (основного доходу фізичної особи) потрібно сплатити ЄСВ (22% - платить роботодавець), ПДФО (18%), військовий збір (1,5%). Але після сплати прямих податків дохід фізичної особи є об'єктом так званого «прихованого» оподаткування ПДВ, акцизним податком, імпорнтним митом тощо. Громадяни не бачать скільки податків вони платять зі своїх заробітних плат, оскільки весь процес їх сплати покладається на роботодавця. Українці рідко цікавляться, як розподіляються бюджетні кошти, які фактично і є їх податками, тому питання податків часто недооцінене. Із суми заробітної плати працівнику залишається 51% зароблених коштів, а решта – 49% сплачується у бюджет [5]. За розрахунками УТЕС частка єдиного соціального внеску у фондї оплати праці становить 18%. Тобто 66 днів на рік потрібно працювати на його оплату. Частка ПДФО у фондї оплати праці становить в середньому 14,8%, тому для його сплати потрібно відпрацювати 54 дні. Частка військового збору становить 1,2% фонду оплати праці, що в календарному вираженні складає ще чотири робочих дні. В результаті підрахунків сумарна частка податків у фондї оплати праці становить 34%.

Не бізнес, а самі фізичні особи є основними платниками ПДВ, акцизів та частини імпорнтних зборів по тій причині, що вони закладені у цінах на всі види товарів та послуг. Середній розмір такого виду оподаткування сягає 15% від фонду оплати праці (11% – ПДВ, 3,5% – акцизний податок, 0,5% – імпорнтні мита).

Розрахунки здійснюються із величини фонду оплати праці, бо це і є реальна зарплата фізичної особи. В результаті з кожної фактично отриманої 1 тис грн. заробітної плати сплачується 515 грн. податків (за даними звіту Казначейства про державний бюджет) [4].

В першу чергу слід проаналізувати стан оподаткування заробітної плати. Серед найбільш вагомих новацій в сфері оподаткування варто виділити пропозицію щодо радикальної зміни системи оподаткування доходів фізичних осіб з принципом: чим більшою є сума отриманого доходу, тим більше податку слід сплачувати в бюджет. Замість фіксованих 18% від суми отриманого доходу пропонується сплачувати:

- 0% - менше прожиткового мінімуму (1853 грн.);
- 5% - від 1853 році до 5,6 тис. грн.;
- 15% - від 5,6 тис. до 18,5 тис. грн.;
- 18% - від 18,5 тис. до 37 тис. грн.;
- 22% - від 37 тис. до 92,5 тис. грн.;
- 27% - від 92,5 тис. до 185 тис. грн.;
- 33% - від 185 тис. до 555 тис. грн.;
- 40% - від 555 тис. до 925 тис. грн.;
- 48% - понад 925 тис. грн.

Диференціація ставок ПДФО здійснюватиметься залежно від зміни прожиткового мінімуму.

Застосування диференційованих податкових ставок використовується в більшості європейських країн. У Німеччині податок на прибуток стягується за прогресивною системою (чим більше заробляє працівник, тим вищий податок сплачує), а також залежить від податкового класу. Залежно від податкового класу, який присвоєний працівникові, визначається сума із заробітної плати, яка не підлягає оподаткуванню. З решти оподаткованої суми утримується податок на заробітну плату, ставка якого залежить від розміру оподаткованої суми. Для визначення ставки прибуткового податку в Німеччині виділяють 5 зон, у кожній із них зазначені верхня і нижня межа доходу. Тому величина прибуткового податку залежить від податкового класу та податкової зони, яка визначає ставку податку. Крім податків, з оподаткованої суми зарплати вираховують також обов'язкові страхові виплати. Щороку здійснюється перерахунок сплачених податків, за яким певна їх частина може повертатися при наявності документально підтверджених витрат [6].

Податки в Німеччині високі, але завдяки цьому громадяни перебувають в сильній соціальній системі, де вони дорого застраховані від більшості негараздів (від неочікуваного безробіття до здоров'я, майже безкоштовної освіти та достатнього пенсійного забезпечення).

Щодо інших країн Швеція має найвищу ставку податку на доходи фізичних осіб – 57,1 %, Франція – 50,2 %, Італія – 48,8%, Німеччина – 47,5 %, Іспанія – 45 %, Австралія – 45%. Найнижча ставка в Литві та Угорщині – 15 %, Молдові – 18% [7].

Актуальною проблемою в умовах децентралізації є розподіл податку на доходи фізичних осіб. Діючий механізм передбачає зарахування ПДФО до місцевих бюджетів, чим поглиблює диференціацію територіальних громад. Досить поширеною є ситуація, коли громадяни працюють в роботодавця, зареєстрованого за межами територіальної громади, в якій вони проживають. ПДФО зараховується до того місцевого бюджету, де зареєстрований роботодавець, але фактично фінансує послуги, які споживає працівник громада, в якій він проживає. Але при цьому громада не має додаткових податкових надходжень від цього працівника.

Діюча система розподілу надходжень від ПДФО до місцевих бюджетів потребує змін, оскільки виникає дисбаланс на рівні місцевих бюджетів (податки сплачуються в одній громаді, а послуги надаються в іншій).

Можна виділити два альтернативних варіанти зарахування ПДФО до місцевих бюджетів для оптимізації його розподілу [8]:

1) зараховувати ПДФО до місцевих бюджетів за місцем проживання фізичної особи-платника;

2) надати фізичній особі-платнику право вибору, до якого бюджету зараховувати суми ПДФО з його доходів (за місцем реєстрації роботодавця чи за місцем проживання).

Реалізація такого підходу дозволить вирівняти диспропорції в джерелах розподілу податкових надходжень для економічного і соціального розвитку. Оптимальний спосіб трансформації полягає у розподілі додаткового навантаження з адміністрування між усіма суб'єктами: працівником, роботодавцем і державою [9].

Тому, на нашу думку, подальші реформи податкової системи неминучі. Серед новаторських пропозицій – заміна податку на прибуток податком на виведений капітал.

Під час розроблення законопроекту щодо податку на виведений капітал за основу було взято досвід Естонії – єдиної країни – члена ЄС, яка у 2000 році змінила класичну модель оподаткування прибутку на податок на розподілений прибуток [10].

У 2014-2015 роках Естонія посіла перше місце в рейтингу Індексу конкурентоспроможності податкових систем (International Tax Competitiveness Index) та в частині оподаткування прибутку підприємств. Оподаткування прибутку в Естонії передбачає сплату податку на грошовий потік («cash-flow tax») в той час, коли бізнес виплачує прибуток своїм власникам. Такий порядок адміністрування податку на прибуток спрощує розрахунок оподатковуваного прибутку, забезпечує додаткові переваги для платника [9].

В Україні діє класична європейська модель оподаткування прибутку підприємств, яка найбільше використовується в європейських країнах і полягає у прямому оподаткуванні отриманого підприємством чистого прибутку.

Об'єктом оподаткування з податку на прибуток підприємств став прибуток, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень розділу III ПКУ [2].

Головним недоліком діючої системи оподаткування прибутку є проблема накопичення збитків та агресивні схеми податкового планування, що використовуються великими компаніями з метою уникнення оподаткування. В результаті застосування схем агресивного податкового планування країни світу втрачають щорічно від 100 млрд. дол. до 240 млрд. дол. податкових надходжень.

Агресивне податкове планування – це схеми, коли прибуток виводиться з-під оподаткування або перерозподіляється з країн з високим рівнем оподаткування, де цей прибуток створюється, в країни з низьким рівнем оподаткування [11].

За даними фіскальної служби лише 5% компаній в Україні сплачують податок на прибуток, що пояснює низькі доходи від цього податку по відношенню до ВВП. Надходження від податку на прибуток в український бюджет за 2018 рік становлять 96,88 млрд. грн. при загальному розмірі доходів 768,59 млрд. грн., що забезпечує 12,6% наповнення дохідної частини держбюджету. Динаміка надходжень від податку на прибуток підприємств в останні роки свідчить про поступове зменшення частки цього податку у формуванні дохідної частини бюджету країни. В результаті економічна сутність податку викривлена, а його фіскальна ефективність досить низька. В цілому існуючі недоліки сприяли тому, що податок на прибуток перетворився на інструмент фіскального тиску на сумлінних платників [3].

Сутність оподаткування виведеного капіталу полягає в тому, що податок сплачуватиметься лише із виведеного із підприємства прибутку (дивіденди власникам) або ж внаслідок прихованого виведення прибутків (роялті, фінансові послуги, інвестування в закордонні підприємства). Доцільність запровадження оподаткування виведеного капіталу зумовлена тим, що грошова маса, поки вона знаходиться у бізнесі, є інструментом створення доданої вартості, нових робочих місць, сприятиме збільшенню надходження до бюджету ПДВ і ПДФО, наповненню Пенсійного фонду. Тому необхідно забезпечити умови для того, щоб прибуток залишався на підприємстві як джерело поповнення власного капіталу.

Ідея заміни податку на прибуток податком на виведений капітал полягає в наступному: прибуток, отриманий підприємством, не обкладається податком до тих пір, поки він не виплачується власникам у вигляді дивідендів та інших виплат в грошовій і натуральній формі на користь власника корпоративних прав, навіть якщо вони не оформлені як дивіденди. Пропонується до операцій з виведення капіталу прирівнювати виплати відсотків, комісій за позиками, страхові платежі, фінансову допомогу, безоплатне надання товарів, робіт, послуг. Інвестиційні вкладення в об'єкти за межами України та роялті теж відносяться до виведеного капіталу, оскільки не працюють на подальший розвиток підприємства.

Передбачається до числа платників податку на виведений капітал відносити усіх юридичних осіб, в тому числі нерезидентів та їх постійних представництв, крім неприбуткових організацій та платників єдиного податку. Пропонується виведений капітал оподатковувати за різним ставками: 5%, 15% та 20%. Базою оподаткування є сума коштів, що сплачується за операцію. Якщо операція підлягає оподаткуванню за двома пунктами - застосовується більша база оподаткування. Переваги податку на виведений капітал, на думку його розробників, полягають в спрощенні адміністрування податку та стимулюванні підприємців-власників бізнесу до розвитку виробництва. Адже при скасуванні податку на прибуток зникне необхідність штучного заниження фінансових результатів суб'єктами бізнесу, тому фінансова звітність таких підприємств може стати більш прозорою та достовірною, адже в нинішніх умовах аби мінімізувати податкове навантаження з податку на прибуток підприємства штучно завищують витрати, мінімізують свої фінансові результати через офшорні компанії. Якщо оподатковуватися буде тільки виведена за межі підприємства частина прибутку, то господарюючі суб'єкти будуть зацікавлені в тому, щоб більшу частину залишати в бізнесі і цим самим формуватимуть стимули для розвитку ділової та інвестиційної активності. Ще однією важливою перевагою податку на виведений капітал є можливість вирівняти податкове навантаження між середнім та великим бізнесом.

При всіх існуючих перевагах існує ризик того, що послаблення в механізмі адміністрування податку на прибуток призведе до різкого зменшення надходжень до бюджету за платежами з отриманого прибутку. За оцінкою експертів та уряду можливий дефіцит бюджету складатиме від 30 до 45 млрд. грн. (Європейський інформаційно-дослідницький центр). Державна фіскальна служба озвучує ще більші втрати: 80-100 млрд. грн. за перші два роки впровадження нової системи оподаткування [3]. В умовах нестабільної макроекономічної ситуації темпи зростання економіки навряд чи зможуть компенсувати такі втрати.

На думку експертів, що висловлюють певні сумніви стосовно позитивних змін у разі запровадження нової системи оподаткування, податок на виведений капітал матиме ефект лише в разі удосконалення системи його адміністрування.

Замінити податок на прибуток податком на виведений капітал без загрози фіскальній стійкості, на думку Мінфіну, можливо при умові його запровадження для суб'єктів малого та середнього бізнесу з річним обсягом доходу до 200 млн. грн. і використання компенсатора у вигляді умовної сплати авансом податку на виведений капітал в розмірі 50 % від суми податкових зобов'язань з податку на прибуток за попередній рік лише для цієї групи платників [5]. В цьому разі 98% від всієї кількості юридичних осіб перейдуть на сплату податку на виведений капітал і отримають переваги реформованого податку на прибуток. Платниками податку на прибуток залишаться близько 4 500 компаній з річним обсягом доходу більше 200 млн. грн., які задекларували 85% загальної суми податку на прибуток (за даними річного декларування 2017 року) [3].

Авансова сплата податку на виведений капітал дозволить мінімізувати втрати в дохідній частині бюджету (дефіцит бюджету) в перший рік запровадження даного податку, але не вирішує проблеми бюджетних втрат повністю. Тобто у звітному році, коли податок на виведений капітал буде запроваджений, бюджет буде наповнюватися в тому числі платежами наступного періоду.

Вивчаючи світовий досвід адміністрування податку на виведений капітал слід зазначити, що лише в Естонії він використовується з 2000 року до сьогодні. Однак, брати за приклад Естонію не доцільно, адже її економіку практично неможливо порівнювати із вітчизняною. Досвід інших країн (Македонії, Молдови, Грузії), які зробили спробу заміщення оподаткування прибутку оподаткуванням виведеного капіталу свідчить про те, що таке реформування не дало бажаного ефекту (зростання інвестицій та стрімкий розвиток економіки) і призвело до великих податкових втрат в частині бюджетних надходжень.

Висновки за результатами дослідження. Підсумовуючи результати проведених досліджень варто виділити необхідність запровадження прогресивного оподаткування ПДФО, податку на прибуток. Однак, якщо диференціація доходів фізичних осіб з метою оподаткування практично розроблена і не викликає особливих зауважень, то в оподаткуванні прибутку є певні складнощі. Механізм заміни податку на прибуток податком на виведений капітал на даний час до кінця не розроблений, тому вимагає доопрацювання в частині адміністрування податку, об'єктів та суб'єктів оподаткування. Введення податку на виведений капітал можливе лише за умови, що бюджет залишиться збалансованим. Можливі шляхи компенсації бюджетних втрат – це значне підвищення ставок податків або скорочення витрат.

Вітчизняним законодавцям необхідно мінімізувати внесення змін до податкової політики, які призводять до зростання дефіциту державного бюджету, тим більше у період нестабільної економічної ситуації в Україні.

Загалом прогресивне оподаткування має позитивний вплив на суб'єктивне благополуччя.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Л., Тучак Т. В. Податкова держава: монографія. К.: Алерта, 2016. 304 с.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 14.03.2019).
3. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua>. (дата звернення: 14.03.2019).
4. Державна казначейська служба України. URL: <https://www.treasury.gov.ua> (дата звернення: 14.03.2019).
5. Українське товариство економічних свобод. URL: <https://ueff.org>. (дата звернення: 14.03.2019).
6. Толочко В. М., Музыка Т. Ф. Огляд механізму стягування податків в Україні та деяких країнах світу. *Современная фармация*. 2016. С. 71-74. URL: <http://dSPACE.nuph.edu.ua/handle/123456789/10108> (дата звернення: 16.03.2019)
7. Податок на доходи фізичних осіб та податок на соціальне забезпечення для компаній, міжнародний досвід. Інформаційна довідка. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29359.pdf> (дата звернення: 16.03.2019).
8. Сідельникова Л. П., Найдено О. Є. Реалізація принципу соціальної справедливості в оподаткуванні фізичних осіб. *Економіка розвитку*. 2017. №2. С. 86-96.
9. Плахтій Т. Ф. Податкова знижка з податку на доходи фізичних осіб: порядок застосування та документальне підтвердження. *ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики*. 2018. №3. С. 125-143.
10. Вицекая О. В. Современные тенденции в налогообложении прибыли корпораций: перспективы налога на выведенный капитал. *Економіка промисловості*. 2018. № 2 (82). С. 24-49.
11. Чайка В. В. Податкова політика України: теоретико-правовий аспект: монографія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2017. 348 с.

References

1. Andrushchenko, V.L., & Tuchak, T. V. (2016). *Podatkova derzhava: monohrafiya [Tax state: a monograph]*. Kyiv: Alerta [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada Ukrainy. (2010). Podatkovyi kodeks Ukrainy [The Tax Code of Ukraine]. zakon5.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Derzhavna fiskalna sluzhba Ukrainy [State fiscal service of Ukraine]. sfs.gov.ua. Retrieved from <http://sfs.gov.ua> [in Ukrainian].
4. Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy [The State treasury service of Ukraine]. treasury.gov.ua. Retrieved from <https://www.treasury.gov.ua> [in Ukrainian].
5. Ukrainske tovarystvo ekonomichnykh svobod [Ukrainian Economic Freedoms Foundation]. ueff.org. Retrieved from <https://ueff.org> [in Ukrainian].
6. Tolochko, V.M., & Muzyka, T.F. (2011). Ohliad mekhanizmu stiahuvannia podatkiv v Ukraini ta deiakykh krainakh svitu [Overview of the tax collection mechanism in Ukraine and in some countries of the world]. *Sovremennaya farmatsiya*, С. 71-74. Retrieved from <http://dspace.nuph.edu.ua/handle/123456789/10108> [in Ukrainian].
7. Podatok na dokhody fizychnykh osib ta podatok na sotsialne zabezpechennia dlia kompanii, mizhnarodnyi dosvid. Informatsiina dovidka [Individual income tax and social security tax for companies, international experience. Information help]. euinfocenter.rada.gov.ua. Retrieved from <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29359.pdf> [in Ukrainian].
8. Sidelnikova, L.P., & Naidenko, O.Ie. (2017). Realizatsiia pryntsyphu sotsialnoi spravedyvosti v opodatkuvanni fizychnykh osib [Implementation of the principle of social justice in the taxation of individuals]. *Ekonomika rozvytku - Development Economics*, 2, 86-96 [in Ukrainian].
9. Plakhtii, T. F. (2018). Podatkova znyzhka z podatku na dokhody fizychnykh osib: poriadok zastosuvannia ta dokumentalne pidtverdzhennia [Tax abatement on personal income tax: application procedure and documentary assignment]. *EKONOMIKA. FINANSY. MENEDZHMENT: aktualjni pytannja nauky i praktyky – ECONOMY. FINANCES. MANAGEMENT: topical issues of science and practical activity*, 3, 125-143 [in Ukrainian].
10. Vietskaya, O.V. (2018). Sovremennyye tendentsii v nalogooblozhenii prybyli korporatsiy: perspektivnyi naloga na vyvedennyiy capital [Modern trends in corporate income taxation: perspectives of the withdrawn capital tax]. *Ekonomika promyslovosti – Economy of industry*, 2 (82), 24-49 [in Ukrainian].
11. Chaika, V.V. (2017). *Podatkova polityka Ukrainy: teoretyko-pravovyi aspekt: monohrafiya [Tax policy of Ukraine: theoretical and legal aspect: a monograph]*. Irpin: Universytet DFS Ukrainy [in Ukrainian].

Інформація про авторів

ГУДЗЕНКО Наталія Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: gudzenko_nm11@ukr.net)

КОРПАНИЮК Тетяна Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: tsharko@ukr.net)

ПЛАХТІЙ Тетяна Федорівна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: taniprof@i.ua)

GUDZENKO Nataliya – PhD, associate professor, assistant professor of accounting and taxation sectors of the economy Department. Vinnytsia National Agrarian University. (21008, Vinnytsia, Soniachna str. 3, e-mail: gudzenko_nm11@ukr.net).

KORPANIUK Tetiana – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation in the fields of Economy Vinnytsia National Agrarian University (21008 Vinnitsa, 3 Soniachna str., e-mail: tsharko@ukr.net)

PLAKHTII Tetiana – Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation in the fields of Economy Vinnytsia National Agrarian University (21008 Vinnitsa, 3 Soniachna str., e-mail: taniprof@i.ua)

ГУДЗЕНКО Наталья Николаевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры учета и налогообложения в отраслях экономики, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: gudzenko_nm11@ukr.net ua)

КОРПАНИЮК Татьяна Николаевна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри учета и налогообложения в отраслях экономики, Винницького національного аграрного университета (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: tsharko@ukr.net)

ПЛАХТИЙ Татьяна Федоровна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри учета и налогообложения в отраслях экономики, Винницького національного аграрного университета (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: taniprof@i.ua)



УДК 631.16:658.14.012

DOI: 10.37128/2411-4413-2019-7-12

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО
ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОГО РІВНЯ
КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ
РОСЛИНИЦТВА ©**

МАКОГОН В.В.,
кандидат економічних наук, доцент

ГОРОХ О.В.,
кандидат економічних наук, доцент
Харківський національний аграрний
університет ім. В.В. Докучаєва
(Харків)

БРІК С.В.,
кандидат економічних наук, доцент
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
(Харків)

Розвиток аграрного сектора економіки істотно залежить від рівня його кредитного забезпечення. Проведені дослідження засвідчили, що ефективно використання кредитних ресурсів для фінансування виробничих витрат сільськогосподарських товаровиробників можливе лише за умови врахування дії закону спадної віддачі. Апробація на прикладі сільськогосподарських підприємств класичного підходу до визначення ефекту фінансового левериджу, як одного з основних показників ефективності використання позикового капіталу, показала, що він не враховує дію закону спадної віддачі і може призводити до хибних висновків стосовно доцільності використання короткострокових позик для фінансування операційних витрат. Розроблений методичний інструментарій дозволив встановити зниження оптимального рівня інтенсивності виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції при використанні позикових коштів в порівнянні з варіантом фінансування виключно за рахунок власних оборотних засобів. Величина зменшення оптимального рівня інтенсивності виробництва за умови використання кредитних ресурсів залежить від рівня процентних ставок. Чим вище процентні ставки тим більше зниження оптимального рівня інтенсивності. Встановлено, що оптимальний рівень інтенсивності виробництва за умови фінансування витрат за рахунок власного і позикового капіталу не залежить від коефіцієнту фінансового левериджу (співвідношення власного і позикового капіталу). Розроблений інструментарій дозволяє встановити обсяги залучення позикового капіталу, які не зменшують обсяги очікуваного прибутку в порівнянні з тим, що може бути отриманий за умови фінансування лише за рахунок наявних власних коштів, але сприятиме істотному збільшенню обсягів товарної продукції.

Ключові слова: кредит, позиковий відсоток, ефект фінансового левериджу, залучений капітал, закон спадної віддачі, власні оборотні засоби, витрати, рентабельність.

Табл.: 1. Літ.: 14.

© **МАКОГОН В.В., ГОРОХ О.В., БРІК С.В., 2019**